

ВИКЛИКИ ВИЩІЙ ОСВІТИ

Восени 2010 року в Парижі проходила XX Генеральна конференція Програми з інституціонального управління у вищій освіті «Вища освіта в кардинально новому світі: зробити більше з найменшими витратами» (Institutional Management for Higher Education 2010 General Conference «Higher Education in a World Changed Utterly: Doing More with Less»).

Конференція була сфокусована на пошуку шляхів стійкого відродження сектору вищої освіти, враховуючи наслідки фінансової кризи і скорочення державних інвестицій у розви-

ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ НА ЄВРОПЕЙСКУ СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Університетська освіта в Європі зазнала значного впливу від глобальної фінансово-економічної кризи, результати якого, ймовірно, приведуть до радикальних змін в європейських національних системах вищої освіти — зазначається в новому звіті Європейської асоціації університетів (ЕАУ) «Вплив економічної кризи на європейські університети».

Зміст звіту свідчить, що у більшості держав Європи спостерігається скорочення державних видатків на вищу освіту. Наголошується, що оскільки 75 % європейських університетів залежні від державного фінансування, то скорочення відповідних урядових витрат триватиме й надалі. Обмеження видатків на вищу освіту вже відбулося в Латвії, де їхній обсяг було різко зменшено на 48 % на початку 2009 р. і на 18 % починаючи з 2010 р. Подібні скорочення передбачається здійснити в Італії — на 20 % до 2013 р. Критична ситуація складається в Греції, де урядове фінансування університетських бюджетів незабаром планується скоротити на 30 %. У Великобританії обсяги фінансування освіти державою в наступні роки буде зменшено на 40 %, у тому числі за рахунок урізання бюджетів заробітної плати викладачів (до 80 %). Компенсувати такі втрати британські університети зможуть шляхом законодавчо дозволеного підвищення плати за навчання, майже втричі (до 9 тис. фунтів стерлінгів на рік). Незважаючи на такі тенденції, — зазначають експерти, це позитивно вплине на майбутній стан вищої школи

у Європі загалом, оскільки сприятиме її реструктуризації, підвищенню якості освітніх послуг, нарощенню конкурентоспроможності університетських закладів.

Водночас, як повідомляється, існує ціла низка національних європейських систем вищої освіти, які не зазнали негативного впливу від фінансової кризи (або цей вплив був мінімальний), зокрема, у Норвегії, Нідерландах, Данії, Польщі, Франції, Фінляндії, Швейцарії, Швеції. На початку кризи університетський сектор цих країн одержав значні фінансові дотації від уряду, у рамках державних програм фіскальних стимулів, а цільові державні фонди не обмежувалися.

Разом з тим в окремих країнах автори доповіді відзначають цілком протилежні тенденції щодо динаміки фінансування сектору вищої освіти. Так, у Франції уряд запланував суттєве збільшення державних видатків у цій сфері з 2011 р., на 4,7 млрд євро. Спрямовувати ці кошти передбачається на дослідження, забезпечення університетських реформ, соціальний захист студентів і кар'єрну підтримку професорсько-викладацького корпусу. Подібні ініціативи знайшли відображення і в Німеччині, де федеральний уряд задекларував збільшити державні інвестиції в освіту і дослідження на 2,7 млрд євро протягом 2010—2015 рр.

Підготував: **В. Сацук**, канд. екон. наук, науковий співробітник Інституту вищої освіти; за матеріалами: European University Association. Impact of the economic crisis on European universities (<http://www.eua.be/Home.aspx>).

ток університетів та за умов зростання попиту на вищу освіту, особливо в країнах—членах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Головна мета заходу полягала у визначенні довгострокових перспектив розвитку університетської сфери в глобальному контексті, їх обговорювали політичні діячі у сфері вищої освіти, представники корпоративного середовища та академічні експерти.

У більшості підготовлених матеріалів визначено той факт, що вища освіта зараз опинилася в умовах жорсткої кризи, подібно до такої, що була за часів Другої світової війни. Ефективним виходом міг би бути так званий План Маршалла, відповідно до якого мультинаціональні компанії почали б виділяти певний відсоток своїх прибутків на розвиток освітніх закладів.

Під час проведення конференції були проаналізовані національні політики, інституційні кейси, останні дослідження ОЕСР, включаючи питання управління, ресурсного забезпечення, технологій, правочинності та стійкого розвитку. У заключному слові Кіан Тенг (Qian Tang), новопризначений заступник генерального директора з освіти при ЮНЕСКО, визначив, що Об'єднані Нації повинні спрямовувати більше зусиль на розвиток вищої освіти в країнах, що розвиваються.

Підготувала **А. Овчаренко**, канд. екон. наук, науковий співробітник Інституту вищої освіти; за матеріалами: www.eua.be (European University Association); www.oecd.org (OECD); www.universityworldnews.com (Special Edition. Universityworldnews).

НОВИЙ СВІТОВИЙ РЕЙТИНГ УНІВЕРСИТЕТІВ

Група фахівців з Університету Західної Австралії наприкінці 2010 року запропонувала новий глобальний рейтинг дослідницьких університетів, назвавши його «Університети з високим впливом» (High Impact Universities).

Методологія рейтингу спирається на просту і логічну тезу, що в академічних колах результати наукових досліджень і розробок, як правило, поширюються через найрізноманітніші публікації. При цьому якість публікації характеризується кількістю цитат чи посилань на неї, постійність і логічність результатів НДДКР — кількістю високоцитованих публікацій, а всі характеристики узагальнюються в індексі дослідницької продуктивності.

До рейтингу потрапили лише класичні університети, в яких функціонують різні факультети (у рейтингу вони згруповані у 5-ти категоріях — медичні, природно-математичні, інженерно-технологічні, біологічно-сільськогосподарські, гуманітарно-соціальні). Загалом, у рейтингу представлено 500 університетів з різних країн світу.

Перша десятка університетів повністю репрезентує вищі освітні заклади США. Це такі університети, як Гарвардський, Стенфордський, Массачусетський технологічний інститут, Каліфорнійський університет у Лос-Анджелесі, Каліфорнійський університет у Берклі, Мічиганський університет в Анн Арбор, Вашингтонський університет, Університет Пенсільванії, Університет Джона Хопкінса та Університет Каліфорнії в Сан-Дієго. До першої двадцятки увійшло лише три університети, які представляють інші країни, — університе-

ти Кембридж та Оксфорд (Великобританія) і Торонто (Канада).

Цікаво, що США загалом представляють 176 університетів (35 %), Великобританію — 49, Німеччину — 43, Францію — 13, Китай — 8, Польщу — 2, Росію — 1. Хоча це і свідчить передусім про домінування тих чи інших університетів у міжнародних базах даних публікацій, але такий метод, імовірно, є одним із найкращих варіантів вирішення завдання об'єктивного зіставлення університетів.

Підготував **Д. Ільницький**, канд. екон. наук, науковий співробітник Інституту вищої освіти; за матеріалами: www.highimpactuniversities.com (High Impact Universities 2010).

